

A.V. 11 / 8

HISTORIA GDDZIAŁU ROZPOZNAW.
7. Brygady Strzelców.

INSTYTUT HISTORYCZNY
Im. GEN. SIKORSKIEGO

C 57

C 57.

S. II k. 1. A

INSTYTUT HISTORYCZNY
IM. GEN. SIKORSKIEGO

CS

Historia
Oddziału Rozpoznawczego
7 Brygady Strzelców.

Po krwawej kapitulacji Francji
w czerwcu 1940 roku i po ewakuacji do Wiel-
kiej Brytanii, znalazły się oddziały polskie
wszystkie razem w południowej Szkocji a miano-
wicie w hrabstwach: Lanark, Peebles i Dumfriesshire.
Tuśaj, w obozach letnich, mieszkając pod namiotami
wśród malowniczych szkockich pagórków, od-
prężały i reorganizowały się na nowo

Z całej armii polskiej został stworzo-
ny Korpus I-y w skład którego wchodziły 2
brygady strzeleckie i 3 brygady kadrowe złożo-
ne z oficerów, dla których brakło chorążków i ofi-
cerów. Oprócz wymienionych 2^{ch} brygad strze-
leckich i kadry oficerskiej 3 dalszych brygad ist-
niały jeszcze 2 obozy oficerskie, stacjonujące es-
tymnia rezerwy Wodza Naczelnego. Obóz
większy, złożony przede wszystkim z oficerów
młodszych (około 800) znajdował się w Broughton
koło Peebles, obóz mniejszy złożony z ofi-
cerów sztabowych i służb w samym Peebles.

Z pomocą oficerów obu tych obozów
(przede wszystkim obozu w Broughton) zostały
stworzone oddziały pociągów pancernych, operują-
cych na terenie Anglii i Szkocji, nieco
później a częściowo i razem z pociągami pan-
cernymi rozpoczęły się organizować kadry no-
wej brygady.

W tym stanie organizacyjnym zostały
zgrupowane Oddziały Armii Polskiej w poło-
wie października 1940 roku w środkowej
Szkocji, obejmując odcinek obrony wschodnie-
go wybrzeża jako część ogólnego systemu

Wizyta Prezydenta R.P.
w Dunfermline 8-XI-40r.

Kloster „Abbey“
w Dunfermline

Przebieg Brygady przez Prezydenta
R.P. i D-15 i Korp. Gen. Kukielca
8/XI-40r.

Wizyta - jak wyżej.

obronnego Wielkiej Brytanii. Obóz Oficerski z Broughton został przeniesiony do miejscowości Dunfermline w pobliżu Zatoki Firth of Forth obóz oficerski z Peebles - do Kirkaldy nad brzegiem morza Północnego.

Wreszcie po upływie pewnego czasu, po krótkiego do zorganizowania nowej jednostki, została utworzona dnia 24 listopada 1940 roku 7 Brygada Kadrowa Strzelców (numeracja "6" posiadała Brygada w Egipcie).

Dowodcą Brygady został płk. Łączyński Adam, zastępcą płk. dypl. Grabowski Szymon, szefem sztabu płk. dypl. English Józef. Dowódca i ogromna większość oficerów pochodziła z obozu oficerskiego w Dunfermline dzięki czemu też miasto to leżące w hrabstwie Fife w pobliżu zatoki Firth of Forth, pozostało miejscem postoju nowej Brygady.

• Rozkaz organizacyjny brymiał następująco:

Dowództwo

7 Brygady Kadrowej Strzelców
Sztab

L. dz. 387/c. I. tjn. 40.

Mp. dnia 26 listopada 1940

Organizacja 7 Brygady
Kadrowej Strzelców.

Rozkaz Organizacyjny Nr. 1.
Część I.

1.
Utworzenie 7 Brygady Kadrowej Strzelców

W myśl decyzji Nacz. Wodza z dnia 5. XI. 40. i rozkazu L-cy I Korpusu L. dz. 1284/c. I. tjn.

Sala mieszkalna O.R.
w Dunfermline.

Моторація у Бroughton.
Квітень 1940.

Наступиваніє паєрек у праїні
біє фізичу. Квітень 1940.
Broughton.

Мис. Іу. у Коїсіте
у Дуїґер мліне.

Z dnia 5. X. 1940 została utworzona
w dniu 24. X. b.r.:

- 7 Brygada Kadrowa Strzelców, wcz.
- Oddział Wyzdzielony 7 Brygady Kadrowej Strzelców w Kirkaldy w skrócie: "O.W. Kirkaldy"

2.
Mianowanie dowódców.

Wódz Naczelny mianował:
ptk. kaw. Bogorje - Zakrzewskiego
Adama b-ca 7 Brygady Kadr. Strzelców
ptk. dypl. piech. Grabowskiego Zygmunta
Zast. b-g 7 Brygady Kadr. Strzelców
b-ca 1. Korpusu Wyzwalczy i Wymorza-
tko ptk. art. Zabkowski Ludwika
na dec O.W. Kirkaldy

3.
Zadania
Brygady

7 Brygada Kadrowa Strzelców ma
podwójne zadanie:

- przygotować kadre dowódców, w tym
kadry sztabowe dla dwóch wielkich jednos-
tek oraz,
- zadanie bojowe (ustalone osobnym roz-
kazem.)

4.
Data powstania
Brygady

Dzień 24 listopada b.r. jest dniem:
- powstania 7 Brygady Kadr. Strzelców
- likwidacji Oboziska Oficerskiego Nr 1 i 2.

5.
Ordre de Bataille
Brygady

- Oddziały w Dunfermline:
- Kwatera Główna 7 Brygady Kadr. Strzelców
  - Oddział Kadrowy Rozpoznawczy
  - 19 Batalion Kadrowy strz. (dawny I. b.)
  - 20 " " " " " " " " " "
  - 21 " " " " " " " " " "
  - Dywizjon Kadrowy Artylerii lekkiej
  - Bateria Kadrowa Art. P- lotniczej

Cwiczenia bojowe O.R.

Cwiczenia bojowe O.R.

Przebieg Brygady przez Prezy-
denta R.P. 8-XI-40r.
w Dunfermlinie.

Szpital polski w prywatnym
dworze w Broughton VII-40r.

Umowywanie wśród kaniotów
w Broughton. VII-40r.

- Kompania Kadrowa P-pancerna
- " " " " Łączności
- " " " " Superów
- 7 Kadrowy Park Uzbrojenia
- Kompania Kadrowa Słownikowa
- 7 Kadrowy Park Intendentury
- 7 " " " " Samochodowy
- 7 Kolumna Kadrowa Samochodowa
- Kadra Obrończa Zapasowego
- Pluton Gospodarczy w Dzierżynie

Cwiczenia bojowe

Jako Załącznik Nr 2 do tegoż rozkazu
 dodany został rozkaz organizacyjny Oddziału
 Rozpoznawczego według którego obsadę przed-
 stawia się następująco:

D-ca Oddziału: ppłk. dypl. kaw. w. st. Mokrzycki

Z-ca D-aj Oddz: Prorystan

mjr. rez. kaw. Obzelski Mironian

1° adiutant: rtm. rez. kaw. Kotowicz Teodor

2° adiutant: por. rez. kaw. Nowosielski Tadeusz

Ofic. inform: por. rez. kaw. Ostrowski Jan

Ofic. broni i p-guz.: kpt. st. st. uzbr. Semieszek Feliks

Ofic. techniczny: rtm. rez. kaw. Fraczewski Stefan

Ofic. gospodarczy: por. aud. Dobrowolski Stanisław

Ofic. żywność.: por. rez. kaw. Bogusz Edward

Oficerowie przewidziani na obsadę:

1) rtm. st. st. Skupinski Stefan

2) rtm. st. st. Płuczyński Lucjan

3) por. rez. kaw. Skowakiewicz Ludwik

4) por. rez. łączn. Kujawa Wacław

5)

6) ppom. st. st. kaw. Wierzbowski Bolesław

7) ppom. rez. lek. Maj Julian Józef

Тамісты 7.-vii-40.,
 « Broughton

Генерал Інгр і асертыя вёды
 арміі эрэхостовацкіх
 пнік. Модэльскі і пнік Закнеўскі
 8/xi-40. Дуінфэрміліне

Кірыта і асерыт Ігымуніка
 Стэпаконскі і г. і. « Віадомі.
 Рад. і сійонка Рады Стэпаконскай
 Broughton 23.9.40.

- 8) ppor. p.v. kaw. Gilowski Stanisław
 9) ppor. rez. kaw. Bielski Roman
 10) ppor. rez. kaw. Piaty Stanisław
 11) ppor. rez. kaw. Morawski Hieronim

Szwadron Motocyklistów:

b-ca : rtm. s. s. Baliński Jerzy
 L-ca d-ey : rtm. n. s. Jagielski Józef

- 1) por. st. st. kaw. Saxl Otto
 2) ppor. rez. kaw. Mieczkowski Stefan
 3) ppor. rez. kaw. Staniak Stefan
 4) ppor. rez. kaw. Dzielanowski Kamil

Ogólny zjazd Kawalerji

Większość oficerów Oddziału Rozpoznawczego wchodziła uprzednio w skład t.zw. Samodzielnego Szwadronu Kawalerji (dowodzonego uprzed przez ptk. Michalskiego, później przez ppor. Grat-Somniskiego) Obozu Oficerskiego Nr. 2 w Broughton, a od 16 października 1916 w Dunsferrhine. Podczas organizacji O. R. przybył z Kirkaldy na stanowisko d-ey ppor. dypl. Mokrzycki Bronisław oraz rtm. Traczewski Stefan. Ewidencyjnie weszli w skład O. R. nie-kawalerscy: kpt. Lemiezek Feliks, por. Kujawa Wacław, ppor. Piaty Stanisław, por. Dobrowolski Stanisław.

Oficerami b. Samodzielnego Szwadronu Kawalerji, obsadzono również 7 Kadrowa Kompanię Pancerną. W czasie organizacji przybył przewidziany na d-ey rtm. Kornberger Hugo z O. R. i Brygady Strzelców, oraz por. Sawicz Jerzy. Obsadza 7 Kompanii Kadrowej P-panc.

Wspólny obiad.

poručík Štala armády Československa
poručík Bogorya-Lakneuski
poručík Berkowski
Dunfermline XI. 1940.

poručík Novakowski
poručík Lakneuski a poručík
Michalski IX-40. Broughton

stanoviště v Broughton
poručík Eduard Ligocki
únor 1940.

przedstawiają się więc następująco:

- D-ca: rtm. st. kaw. Kernberger Hugo
Z-ca D-cy: ppor. rez. piech. Sawicz Jerzy
1) ppor. rez. kaw. Wodzinowski Andrzej
2) ppor. rez. kaw. Godyré Zygmunt
3) ppor. rez. kaw. Kłocirski Władysław
4) ppor. rez. kaw. Likocki Artur

Wspólny obiad

Ponieważ zarówno oficerowie O.R., jak i Komp. P-punc. zostali zorganizowani w jedną jednostkę pod jednym dowództwem, przechodzili to samo wykszolenie, pełnili razem służbę i dalej mieszkali razem, stąd też historia Oddz. Rozp. i Komp. P-punc. należy uważać w tym okresie czasu za wspólną, dlatego do czasu wzejścia się tych dwóch pododdziałów prowadzimy ją wspólnie.

Nad całością sprawował dowództwo ppor. dypl. Motkzycki Bronisław, adiutantem był rtm. Balirski Jerzy, mając do pomocy w kwaterze ppor. Mieczkowski Stefana. Oficerem gospodarczym i żywnościowym był wiecznie zapracowany i zaangażowany ppor. Bogusz Edward. Oficerem broni po krótkiej współpracy kpt. Lemieszka - ppor. Siłowski Stanisław, Ofic. Gazowym ppor. Kłocirski Władysław, sprawami oświatowymi zajmował się ppor. Godyré Zygmunt.

Oba pododdziały mieszkały w wielkiej teatralnej sali towarzystwa Sunfernli-ne Cooperative Society Limited, sąsiadując przez ścianę z grupą oficerów tyczu. Ponieważ niektórzy oficerowie mieszkali prywatnie w mieście, stąd też liczba miesz-

posiedzenie zjazdu

Poranna gimnastyka
między namiotami.
Broughton sierpień 1940r.

Oranżeria w parku Pittenrieff
Dunfermline XI - 1940r.

Wizyta gen. Cory, generalnego
Inspr. Wojsk Alianckich na terenie
Wielkiej Brytanji.
Przejazd 7. Brygady w Dunfermline
30 listopad 1940r.

Wówczas starych na sali nie przekraczała przeważnie dwadzieścia. Najstarszym z nas był stm. Kucpiński Stefan, wyznaczony zresztą formalnie a „szefa” sali i całego oddziału. On wyznaczył także, on interweniował w sprawach porządkowych, pośredniczył między nami a „ciężkim dowódczym”

Nie wszyscy oficerowie brali udział w różnych wyzkolemiowej i bojowej oddziału. W różnorodnych działach dowództwa i sztabu Brygady pracowali:

Dobrowolski Stanisław, por. Wodzinowski Antoni; por. Ostrowski Jan. W oddziale swoim pozostali oficer. łączn.: por. Kujawa Wacław i ppor. Białymięśnik. Wszyscy ci oficerowie należeli tylko ewidencyjnie do O.R. - lub Komp. P-panc.

Wśród natomiast oficerów-kawalerzystów, mających przydział ewidencyjny do innego pododdziału Brygady, a mianowicie do Kolumny Samochodowej, brali udział w pracy wyzkolemiowej i bojowej O.R.: Komp. P-panc; byli to por.: Bedoruk Jan i ppor. Bonczolwiec Witold.

Odpowiadając na nasze starych sprawy, rozpoczęliśmy pracę z Bogiem. Dnia 6 listopada 1940 roku odprawił nas do Biskupa Polobry Sawlina, który do nas specjalnie na uroczystość utworzenia 7 Brygady Kadrowej przyjechał w towarzystwie d-cy Korpusu I gen. Kukiela Mariana. Po naszym wstąpieniu pierwszą sprawą oficerską, którą przeprowadził d-ca Brygady ptk. Zakrzewski Adam, potem odbył się wspólny obiad przy oprostodziale naszym gości: ks. Biskupa Sawliny i gen. Kukiela Mariana.

Na koleżeńskim pogozdnie podczas zjazdu

Nizyta przy Krupuskiej z H. P.
20. Br. Kaw. Pańc i 7. Br. Kadr.
Forfar 1941.

Z dniem tym rozpoczęliśmy też normalną pracę wyzkoleńową. Plan wyzkoleńowy szedł w dwóch kierunkach. Z jednej strony chodziło o przypomnienie wyjątkim oficerom metod szkolenia żołnierzy rekrutów we wszelkich potrzebnych dziedzinach wiedzy wojskowej, z drugiej strony chodziło o dalsze doskonalenie się nasze w nowych zagadnieniach wojskowych i poznawanie nowej broni. Cwiczenia w zakresie wykształcania na dobrych instruktorów odbywały się systematycznie według planów, jakie się wytknęło w normalnym przeszkoleniu rekrutów otworzono. A więc: wyzkolenie bojowe, nauka o broni, munizja, wyzkolenie strzeleckie, terenoznawstwo. Z pracy doskonaleniowej służyliśmy wykładem z terenoznawstwa według angielskich potrzeb, pułkownictwa, nowych zagadnień taktycznych, nauk o nowych typach broni, wio- dziennie zbiorowe i pojedyncze lekcje języka angielskiego. Od połowy grudnia rozpoczęliśmy słuchać wykładów z motoryzacji. Wyzkolenie bojowe prowadził st. Babiński Jerzy, wyzkolenie strzeleckie uczył st. Pruszyński Lucjan, naukę o broni wykładat hrab. Silewski Stanisław. Oprócz tych wykładów służyliśmy od czasu do czasu pogadanki względnie wykładów d-cy ptk. dypl. Mokrzyckiego Bronisława, a także znawców pewnych dziedzin wiedzy wojskowej i ogólnej, wśród których na uwagę zasługują referaty mjr. dypl. Chodackiego Karola o pewnych problemach politycznych.

Czas nasz wypełniony był nie tylko nauką. Ponieważ cała kadra oficerska Brygady stanowiła jedna z jednostek bojowych systemu obronnego Lżkojci, przygotowywała się również do essentialnych działań wojennych na tym terenie, zorganiz-

Grzegorz z jardu

Zwana w plutony, kompanie, bataliony. Wszyscy oficerowie pełnili funkcje szeregowych, a tylko najstarsze funkcje dowódcze. Co sześć, przynajmniej co pięć dni, jeden z pododdziałów miał ochotę pogotowie, mając obowiązek w wypadku alarmu być gotowym w ciągu 20 minut do wyruszenia na zagrożony odcinek. Oddział pogotowia musiał przez 24 godzin przebywać na miejscu zakwaterowania, lub podczas ćwiczeń w jego pobliżu. Reszta oddziałów Brygady miała stać na miejscu zbiórki dopiero w 1^{sz} godzinę po ogłoszeniu alarmu. Od czasu do czasu odbywały się dla podtrzymania gotowości bojowej, alarmy próbne lub przeprowadzano ćwiczenia, biorąc pod uwagę różne ewentualności i możliwości nieprzewidywalnych działań wojennych. W okolicy Dunfermline były przewidziane stałe stanowiska obronne, często już przedtem przygotowane przez Brytyjczyków, które staraliśmy się poznać dokładnie tak pod względem terenowym, jak i działań bojowych. W związku z tym też, przebywaliśmy często w różnych terenach dookoła Dunfermline. Na jednym z ostatnich na większą skalę prowadzonych ćwiczeń w Dunfermline w połowie lutego, otrzymał O. R. specjalne wyróżnienie i pochwałę od płk. Grubowskiego Zygmunta za sprawność a przede-
głównie za szybkość działania.

Dnia 5 grudnia otrzymaliśmy pierwszy sprzęt. Był on na początku bardzo skromny: jeden motocykl. Przyjeździł jednak Zostaw radnie a nawet moczyscie. Wyprawiliśmy go bowiem na środek sali i wypili „do niego” kolejkę sherry, ufundowaną przez dowódcę. W kilka

Wspólny obiad z jarda
Kav.

Otwiera zjazd pułk.
Zakrzowski
D-ca J. Bzyg. Słonec.

Czarna Kawa u F.A.M.Y.

dnia przynieć dożedeć jezize jeden rower, przynieć
nogi. Metoajit po pewnym czasie zabrano. W ciągu
12 grudnia otrzymaliśmy cały ekwipunek osobisty,
wagę karabiny angielskie, muski, plecaki, tudow-
ice i 4 r.k.m. (Przen) na cały oddział. W ten spo-
sób każdy z nas został kompletnie wyposażony tu-
ro.

Zjazd 8 P. W.

Dnia 10 grudnia przybyło do O.R. podpomocników z O.R. 1 Brygady Strzelców, por. Andrzej Adam i por. Bogdanowski Janusz. Dnia 12 grudnia urządziliśmy pierwsze pełne zebranie towarzyskie. Była to kolacja w jednym z hoteli w Dunfermline, na której również p.k. Zakrzewski Adam, jako dowódca najstarszy kawalerzysta 7 Brygady, a która od skromna, pozostawiła miłe wspomnienia.

Obiad z Dunfermline

Na Święta Bożego Narodzenia pięć oficerów wyjechało do Luicy w celu szlachet-
stwa została w Dunfermline, gdzie także spo-
sóbny wspólnie z oficerami całej 7. Brygady
naszej sali sprawiliśmy sobie dzieńka a w dni-
u dni świąt urządziliśmy sobie w skromnym
kuchnie podwieczorek. Nasz referat Obrotowy
brygady sprawił małego "Mikołajka" dla dzieci
kuchni z muzyką, śpiewem i zabawami, za-
pierzono nam podwieczorkiem i obdarowaniem dzie-
presentami. W imieniu O.R. brat w tym
dział chodzi z kawalerzystów.

Wizyta Prezydenta R.P.
w Dunfermline
XI-401.

Charakterystyczną cechą w tym czasie są częste zmiany personalne. Tak dnia
przybył rtm. Janusz Przewłocki
dnia 2.5.1941 odjechał do nowo utworzonego

Włodzimierz Kursu Wyższej Szkoły Wojskowej ppom.
Wierzbowski Polesław; dnia 4. I. 1941. został
odkomenderowany do Sztabu Brygady kpt.
Semińczak Feliks; dnia 8. I. 1941. przybył mjr.
Borkowski Mieczysław, którym został wyznaczony
na Złoty d-cy O.R., natomiast mjr. Obzew-
ski Miroslaw został mianowany na stanowis-
ko d-cy Komp. P-pame.

Dnia 12 stycznia 1941 zaprosił
d-ca Brygady wszystkich oficerów kawalerii
na „herbatkę” do Klubu Oficerskiego. To
drugie nasze zebranie towarzyskie spędziliśmy,
choć krótko, jednak w miłym nastroju i w gło-
bokim poczuciu, że jesteśmy zawsze jedną, zwar-
tą rodziną kawalerską.

Życie w naszych oddziałach, O.R.
i Komp. P-pame, widać też coraz więcej, dzięki
czemu rodziła się - jak zwykle w jednostkach
kawalerskich, odpowiednia atmosfera koleżeńskości
solidarności i przyjaźni.

Dnia 19 stycznia 1941. odbył się
w Dunfermline Zjazd Kawalerzystów micko-
nych pułków kawalerii. Miał on za cel przygoto-
wanie i omówienie planu ogólnego Zjazdu kawa-
lerzystów na terenie Szkocji. Zjazd ten odbył
się naradzie oficerów, tylko części pułków kawalerii
a mianowicie 1, 3, 8, 10, 14, 16, 18, 27 ut.
R.p. szwol. 1: 8. stż. kon. Jako gospodarze
przyjmowaliśmy Zjazd ten pod względem orga-
nizacyjnym i technicznym. Każdy z nas
miał pewną powierzoną funkcję i na kilka
dni przed terminem Zjazdu rozpoczęliśmy przy-

stawialiśmy wszystko aby przyjąć kolegów - Kawalerzystów
to jaknajlepiej i jaknajbardziej. Uprzedko-
waliśmy naszą salę mieszkalną, gdzie miały
się odbyć obrady, ubraliśmy skromnie lecz miło
de Kasy na Oficerskiego, obmyśliliśmy inne
ogadnienia techniczne, wreszcie nadeszła niedzie-
ła Zjazdowa. Na Zjazd przybyło kilkudziesięciu
kawalerzystów, wśród nich gen. Dembiński, gen. Ma-
rek, ppłk. Bystrzycki, ppłk. Włostowski, ppłk. Jaszcz-
ki i inni. Ogółem brało w Zjeździe udział 80
oficerów. Rano odbyła się msza św. w miejscowym
kościółce katolickim. O godz. 12¹⁵ w kwaterze O.R.
odbyły się obrady Zjazdu. Jako gospodarz przywi-
tał gości ppłk. Zakrzewski, przewodniczącym Zjaz-
du obrany został gen. Dembiński, który zapro-
sził do prezydijskiego stołu wszystkich najstarszych
oficerów pułku biorących udział w Zjeździe. O godz.
14¹⁵ po obradach zebrali się wszyscy na wspólny
obiad koleżeńcki w Kasy na Oficerskim. Część sali
Kasy na została na tę okazję specjalnie przygo-
towana i odpowiednio przystrojona. Na głównej
ścianie wisiał wielki proporzec ogólnokawalerji-
stów z orłem w środku, po bokach którego wisiały
fertyony wszystkich 40^{tych} pułków kawalerji.
Stoły przybrane kwiatami wśród których miłe
razemnie sprawiły amarantowe pelargonie
winniste granatowe hibisy. Obiad minął
bardzo przyjemnej atmosfery, pozem wszyscy
poszli na "czarną kawę" do lokalu Klubu
Oficerskiego, prowadzonego przez angielski
organizowane w P.A.N.Y. Sali Klubu zosta-
ły także odpowiednio przystrojone. Na gawędach

w posiadaniach i wspomnieniach przeszło w serdecz-
nym nastroju całe popołudnie, a dopiero w godzin-
ach wieczornych wjechać się do obojch miejsc postoju.

W ciągu stycznia wyżkolenie nasze pom-
ało się stopniowo dalej. Upracowaliśmy więc dal-
sprogrammy służby podowej, czytaliśmy szeroko kome-
ntar "Uwagi i wnioski z kampanii francuskiej
1840 roku." chodziliśmy w dalszym ciągu ma-
mi grupkami na naukę języka angielskiego do
niepewnych nauczycieli względnie nauczycielek
poznawaliśmy nowe rodzaje broni. Raz na tydzień
ca Bnygady urządzał odprawy, na których zapo-
zawał nas z pewnymi zagadnieniami natury
różnej i przedstawiał swoje uwagi. W połowie
stycznia otrzymał nasz oddział nowy typ angiel-
skiego karabinu p-pam. Niektórzy z nas cho-
dzili na specjalne kursy i wykłady. Tak np. ppom.
Kłobocki: Kłobocki słuchał wykładów o broni, Kłobocki
świadomości przekazywał próżnie, rozżoie kolegów,
ppom. Kłobocki. Wtudyścis i ppom. Andryk Helan
wyszczepali znnowa przez dłuższy czas w styczniu
lutym na wykłady z gazoznawstwa.

W końcu stycznia odbyliśmy ostre
żelanie z naszymi Kbk. i r.k.m. ^{do} a Killen z
nas: również z karabinu p-pam. W ramach
żelania pokazowego z początkiem lutego, dla
wydawnienia sporobu obchodzenia się z miki-
mi rodzajami broni angielskiej i skuteczności
żelania, obserwowaliśmy żelania z moździerzy,
karabinów p-pam. i w szcudnie butelek benzyn-
nowych przeciwczotgowych.

Od czasu do czasu kłobocki z opie-

cerów Brygady wyjeżdżał na t.zw. staze do wojsk
brytyjskich na kilka tygodni, gdzie zapoznawał się
ze sposobami angielskiej służby wojskowej, organi-
zacji, broni itp. W tym charakterze wyjechał
na 3 tygodniową (od połowy stycznia do pierwszych
dni lutego) przeszkolenie rtm. Kotowicz Tesdov
do pułku Szockiego.

Dnia 23 stycznia przybyło do O.R.
dwóch oficerów z 3 Brygady Kadrowej, a mia-
nowicie por. Wotoczobski Stanisław i por. Da-
browski Henryk. Natomiast 24 stycznia odjechał
na kurs specjalny do Londynu ppor. Dzielca-
nowski Kamil. W połowie lutego wyjechał na
3 tygodniowy kurs nauki o broni ppor. Siłowski
Stanisław do Edynburgh'a, gdzie uczył się ze
źródeł angielskich i od angielskich wykładow-
ców dokładnej znajomości broni używanej w
wojskach brytyjskich. W ostatnim tygodniu lu-
tego wyjechało na krótkie bo tygodniowe staze
do oddziałów pobkich w Szkocji 4 kolegów:

do Szw. p-panc 10 Bryg. Kaw. Panc. por Sawicz
Jerzy i ppor. Godwin Zygmunt, dla zapoznania
się z nową bronią p-panc., a do 1 pułku czer-
gow: por. Dąbrowski Henryk i ppor. Stasiak
Stefan dla zapoznania się z bronią pancerną

W końcu lutego przysłał wiado-
mość ze skrótee cała nasza Brygada wyje-
żdża z Dunfermline. W pierwszej chwili
żal się zrobiło nam tego miasta, gdzie żyli-
śmy się już razem i gdzie nawiązałyśmy już
liczne nici sympatii ze szkockim społeczeństwem.
Prawie każdy z oficerów miał conajmniej jed-

wo towarzystwo polsko-żkockie z którym się sty-
kać, lub co najmniej jeden dom żkocki i rodzinę,
którą częściej odwiedzał. Po restauracjach, kinach,
teatrach, koncertach widywało się stale mieszane
towarzystwo polsko-żkockie wzburzone i zudo-
wolone. Nie trzeba dodawać ile szczęśliwych par
gruchało przy stolikach kawiarzanych i restau-
racyjnych po całym mieście. Większość oficerów
chodziła co niedzielę na koncerty do t.j.w. Carue-
gie Hall, urządzone przez społeczeństwo żkockie
dla żołnierzy. Pełna sala była zawsze mannaży,
żołnierzy brytyjskich wszystkich broni i oficerów
polskich. Także i inne koncerty i widowiska
gęsto wyperformowane były polskimi oficerami przewai-
nie w towarzystwie żkockich znajomych. Dlatego
ciężko było rozstać się z tymi nowymi a tak
serdecznymi przyjaciółmi.

W połowie lutego dokonaliśmy wy-
kroczenia do Sądu Honorowego dla oficerów niśod-
rzych razem z 20 batalionem piechoty. Dzikie
zawartemu kompromisowi w skład Sądu zo-
stało wybranych 4 oficerów piechoty i 3 oficerów
Kawalerii. Z ramienia O.R. i Kemp P. pan
weszli w skład Sądu Honorowego: por. Bo-
gusz Edward, ppom. Piętki Roman i ppom Godyni
Zygmunt.

Mimo to prawie 5 miesięcy, gdy przy-
byliśmy do Dunfermline, z obozów letnich
z pod wilgotnych i ciemnych namiotów. W przy-
mitywanych warunkach przeszło nam tam także
kilka miesięcy. Mimo szczupłości miejsca i ua-
miotach, mimo że w czasie ewakuacji z Francji

wielu straciło wszystkie swe rzeczy, Zagospodarowaliśmy się nie w ciągu tego czasu dość wydawnie. Nie chodziło tu o jakieś cenniejsze sprzęty względnie o nowe walizki, natomiast największymi moimi skarbami stały się te nieodpoworne w naszym życiu uciążliwym wykonane we włoskim Zakęcie i zdobyte w naszym przemysłem meble: półka zrobiona ze skrzynek na kursenoy, wieszak do kunsztownie zbite z kilku patyków, stolik z jednej nieheblowanej deski; i tym podobne niesybredne sprzęty o często wątpliwym znaczeniu i przeznaczeniu. Nikt jednak nie miał serca pozostawić tych skarbów na niepewny los. Tragikomizm przeżywalismy chwile, gdy otoczeni przez ciekawych tłum w Dunfermline, wytaclowywalismy przed naszym nowym mieszkańcem te „stylowe meble” nazywając je fachowo „biedermajerami”, „ludwikami”, „empiriami” itp. Zamieszkałismy wspólnie na jednej sali i stworzyliśmy sobie nieco kulturalniejsze warunki. Wspólne mieszkanie mimo niewątpliwych cech ujemnych posiada jednak i wiele momentów dodatnich. Doprowadziło się ono w naszym zespole do wytworzenia miłej atmosfery a przede wszystkim do dobrego życia nie oddziało. Koledzy o pogodnym nastroju i wesołym nastroju pociągali i zarabiali nasogolnych pesymistów, kolegów zgnębionych i przytłoczonych różnemi przeżyciami, swoją pogodą ducha. Dlatego atmosfera sali była przeważnie pogodna i choć każdy pragnął się myślnie do kraju i swej rodziny, jednak wszyscy patrzyli z nadzieją w przyszłość.

Od czasu do czasu wybierano sobie ofiarę, na którą wyładowywano dowcipy i żarty. Dla przekonania się zawsze części sali nie godziła się z tem, co chciała druga część współlokatorów. Do „najdrażliwszych” problemów należało gąszenie świątek na sali, otwieranie drzwi i stuchanie radia. Dlatego przy każdej okazji znajdowała się grupka opozycjonistów ze wymi bojowymi okrzykami: „chłwi” „radio”.... Niektórzy od czasu do czasu dawali upust swoim temperamentom i wracali później niż inni do domu w nastroju co najemniej bardzo wesołym. Żłoci do tych rozbarwionych wyładowywała się w żartobliwej formie na jednym z najspokojniejszych lokatorów ppwr. Staniaka. Dziśki znowno pewnym chorobliwym upodobaniem niektórych kidegois, uwarły się w naszym „protektoracie” przepowiednie, kto w jakich okolicznościach skonieży swój żywot. Według naszych przewidywań ppwr. Sidorowski skonieży nad rozłożonym r.k.m^{em}, ppwr. Bogusz z rącznikiem na plecach, ppwr. Andrusik z butem w rękę, mjr. Olszewski z talią kart, a ppwr. Mieszkowski nad ewidencją. Tym i podobnymi żartami możnaiscabić sobie ten monotemny - mimo wojny - żywot. Wreszcie przyrzędi formalny rozkaz, że dnia 4 marca wyjeżdżamy definitywnie.

Dnia 4 marca 1941 roku zaisadowa-
liśmy rano na auta ciężarowe nasz bagaż, potem
o godz. 11te zaisiśmy jeden autobus i przez
Perth - Porfar - Brechin dojechaliśmy w godzinach
popołudniowych do miasteczka Edzell, naszego wo-
wego miejscia postoju. Zamieszkalisiśmy w hotelu
w pokojach po dwóch, trzech i pojedynczo. Z jednej
sali urządziłisiśmy sobie czytelnię, która nam stu-

żyła do czytania czasopism, słuchania radia, grania w
karty, uczenia się no i jako sala wykładowa. Pobyt nasz
w Edzell i mieszkanie w hotelu dzieliliśmy z 20.
Baonem piechoty i grupą oficerów saperów. Jadaliśmy
na wspólnej sali, natomiast czytelnia służyła tylko do
naszej dyspozycji.

Nobe nasze miejsce postoju było mies-
teczkiem stępnym jako pewnego rodzaju bazą wypa-
dowa do wycieczek i polowań w górach północnej
Szkocji. Okolica była też rzeczywiście piękna i uroz-
maicona. To bezpośrednim sąsiedztwie łagodnych gór
i wcale duże komplekty lasów, malownicze potoki
górskie, niedaleko brzeg morza Północnego, uprzy-
jemniało nam pobyt i opowiadało, że czuliśmy się
tu jak podczas wypoczynków w miejscowościach let-
niokowskich.

Dnia 29-III-41. Odszedł od nas por. Godwin
Lygimont na kurs administracji wojskowej
Anglii było nam rozstawać się z nim, gdyż
zżyliśmy się bardzo, a był to nieoceniony
kolega i przyjaciel.

Ze względu na nowy charakter obrony poru-
nionego Brygadzie naszej, odejścia, wyko-
tanie nasze poszło w kierunku porównania
terenu z punktu widzenia obrony i natężenia,
w doskonaleniu się czytania map, wyso-
wania skiców perspektywicznych i bojowych
z porównaniem broni nowoczesnej, oraz
w wykośleniu stuleckim połączone z
obrytami Stanami Zjednoczonymi. Tu por. Gilowski odda-
wał nam nieocenione usługi oddając
się tej pracy z prawdziwym poświęceniem.

Mając do dyspozycji 2 motocykle „Sobórki”
i jeden samochód policyjny rozprasz-
liwym wyszkoleniu motorowe praktyczne
i teoretyczne. Po dwóch miesiącach tego
wyszkolenia wyscy prawni oficerowie O. R.
mnieci już prowadzić te pojazdy samo-
dzielnie. Wykładowców mieliśmy dosko-
nalszych, więc i teoria o konstrukcji silni-
ka, budowie samochodów i instalacji.
Stała na wysokim poziomie. Został
dla zorganizowania w O. R. klub sportowy.
Gra w tenisa, w piłkę nożną, i golfa
wznowiła gimnastyka stymulowała nas
w dobrej formie fizycznej. W okresie
od marca do czerwca powoływano
oficerów O. R. na różne kursy dosko-
nalsze, oraz na stare do jedno-
stek liniowych polskich i angielskich.
Stan psychiczny oficerów O. R. był
dobry, a to dzięki wspieraniu i przy-
jemnej atmosferze, jaka panowała
w naszym zgrupowaniu. W czasie
od marca do czerwca zostały pewne
zmiany personalne: Dnia 3/III został
przydzielony do O. R. por. Fedoruk Jan
i ppor. Borysowicz Witold. Dnia 25. II
kapit. Czerwadze Tardisiani hakro
jako oficer samochodowy. On ser-
wował nam równo na emblematy ewidenc-
jnia i odryły. Pomocnicy: Wedrino-
wski Andrzej i Ostrowski   zostali
pewnie z O. R. do 19-go Bataljonu

Dnia 25/II zostali przenieśiony z C.K.
do 19 Bataljonu ppor. Gumiński-Bor-
kowski. Dnia 7-III-41 zostali przydzie-
leni do C.K. ppor. Stankiewicz Oskar

Dnia 22. III-41. Niemcy wypracowali
dziatania wojenne przeciwko Sowiećom.
Wracając, jakże wywołali ten fakt
w grupowaniu C.K. było ogromne.
Dwa tygodnie, najwięksi wrogi Polshi
współli wojnę na terenach polskich,
na ziemi, którą poprzednio zagra-
bili, bez tego że są w jej samym pom-
niem. Młodzi wybitni oficerowie
C.K. skurowała się przed wybitnymi
na prawo woskowania jenców
i ludności polskiej wywiezionej
w głąb Rosji. Niemcy wysocy
głęboko, że odrywanie zagrabio-
nej ziem Rosji i ekwia się wiel-
kimi kochanymi, że to co się
stało jest pierwowzorem dla nas
wagi, są do karmienia wypracowali
kierownic ewolucyjny Rosji
zshg.

Ze względu na ciągłe przenoszenie
oficerów C.K. jak również pewną
reorganizację oddziałów znajdują
jedoch się w Rosji, zachodzą
ciągłe zmiany personalne.

Dnia 2. III-41. odwołt z C.K. ppor.
Wojnowski Stanisław i ppor. Gilowski
Stanisław na kurs zorganizowany
(kurs podchorążych)

przy 4 Brygadzie Kadet. Szkoła.

Dnia 2. III. 41. został przydzielony
do O.R. ppor. Juraszkiewicz Aleksan-
nder. W dniu 4 i 5. III. b.r. odbyły
się wyprawy: ćwiczenia o misjach
Armii Polskiej w Szwajc. Wzrost pod-
wojny pami. W wyprawach tych
wzięli udział z O.R. por. Włodarczyk
Stanisław, ppor. Dziwanowski Kamil
oraz ppor. Borysiewicz Witold. II miesiąc
zdepty ppor. Dziwanowski Kamil,
oraz z kpt. Kocierzowskiem z 7. Br.
Kad. Szkoła. Dnia 7. III b.r. O.R.

objęty adresem nadmorski w Ment-
rose. Strona polska na wysta-
wie placówki i naenem parolowa-
nie wybiera. Strona niemiecka,
Stronę naszą pęgała, spokojnie ceni-
mone oraz atmosfery przyjaźni
i koleżeństwa, dany nam znowu
miałabym wspomnieć.

Strony by pomyślny od dnia 7. III
do 12. III b.r. Dnia 10. III b.r. Rosk.
L. dr. 15020/Pers dn. 41. został przydziel-
ony do O.R. kpt. Linhart Wacław
dn. Włodarczyk Józef, ppor. Walew-
ski Edward, oraz ppor. Ostrowski - Wieru-
chowski Jan. W związku z zmianą

stanu oficerów O.R. zostały organi-
zowane 3 drużyny, w skład których
wchodzi od 7 do 9 oficerów. W skład

Swiętych Dóbrach wch. oficerów bójce
na frontach. W tym okresie t.j.
lipcu rozkazem Dcy Br. została roz-
organizowana kompanja broni cięż-
kiej, w skład której wch. oficerów
20 kadetów i 4 oficerów O. Rn.: por.
Michałowski, por. Sawicki, ppor. Swan-
kiewicz i ppor. Świątek. Dnia
nadzwyczaj rozkaz z Dóbrach
Dóbrach zewołanej na zgromadzenie
sich oficerów do służby angielskiej
w kolonjach brytyjskich Zachodniej
Afryki. Oficerów ci po zbadaniu ich
lekarzkich zostały zawalifikowani,
a po podpisaniu kontraktu z wła-
dzą wojenną brytyjską, zosta-
li wystawieni do kolonii. W deklaracji
sich oficerów zobowiązuje się na dwu-
letnią służbę wojenną. W wypadku
wcześniejszego zakończenia wojny
mogą być zwolnieni w ciągu 3-4
miesięcy po zakończeniu wojny.
Kandydatami nie mogą mieć prze-
kroczonego 40-go roku życia.
Do służby w kolonjach zgłosił się
następujący oficerów: 1. ppor. Pułkownik
ppor. Kowalski, por. Michałowski
por. Kubiński, por. Błaszczak, ppor.
Lewicki, ppor. Dworkowski, ppor. Bory-
siewicz, ppor. Kosiński, ppor. Wawer-
ski, ppor. Ostrowski-Kurkowski.
Wskutek choroby się wypadku wojny

niżej zaczął się oglądać mo-
żliwość naszego bezpośredniego
wzicia udziału na różnych od-
cinkach, w różnych częściach
świata. Miedzi oficjownie mają
znaczenie większe w Ameryce, Egipcie
w marynarce, Egipcie w lotnictwie,
ale i tam jest nadzieja, więc musimy
starać się w nich wychować dalej.
Wzrosey jednak naszymi nadzieje, że
nadejdzie chwila, kiedy wzrosey osta-
tnim wyżej wstąpić, a więc w walce
o naszą sprawę i to jest naszym
najważnym i jedynym dziełem.
Tymczasem jednak dłużej się
dalej w naszym morze i posiad-
łościach średnich i postaći nowo-
czesnego świata, oraz skrypców no-
woczesnego prowadzenia walki. Ci-
ężym się wzięcie z Home-Guardem
i innymi jednostkami polski-
mi. W naszym kierunku kolumny
zwoje prowadzących, oraz obrotów lot-
nisk. Dnia 8/III l. s. oficjownie O.K.
wzięcie z oficjami 20 batalionu
organizowali zabawy dla dzieci
szkolek z Edelem. W zabawie tej
wzięto udział 170 dzieci i około
250 osób dorosłych. Serdecznie
pożyczyć pragnienie, przenie-
my i zabawy prowadzić przez ofic-
jów polskich, spisy i fałszywy

ndruale orkiestry 24 p. ni. polskich,
zordawane pamigthi i puresity dicit-
cioni bhochim, wywotary entuzjarm
i radose dicit i redit. Istnie-
igee wjry prujajini mijoły skolami
a Polakami pegigbity sij, a z socaal
Iholec porostanie mircadarka, serde-
cna pamije namgo v Seheji polku.
A zwigku z zytokemiamni oficerow
do kolonji afrykaniskich kandy-
daci zosdali powotani na komisij
sekarshq. Osdadecurui wje wyjedia-
ja z O. R. do kolonji nastypnisey
oficerow: por. Michalowshi, por. Wien-
cowski, ppor. Morawski, por. Bzerko-
wski, ppor. Walawski, ppor. Krosin-
ski.

Dnia 30/III oficerow O. R. ungotiti
prujisei dfa edjedriajezek kole-
gow. Mimo weserego nastroju,
mimo spierow, recytacji i mowki
do chur manych wtrudat sij ial,
sprowadwaruy dtruzg zortqkg z ser-
decurymni kolegami, kojek los
nuerit gdrisi ai v pustymig afry-
ky. Dnia 6-IX oficerow O. R. zoskali
zaproweni jone kolegow edjedriajez-
cyek do kolonji na samptk wina.
Byly to eskatnie chote surdecurige
zostlania sij prujajiotmni.

Dnia 7. IX wtyocy oficerow prujisei
do kolonji edjedhati.